

Skriftlig redogörelse för brandskyddet

Den 1 januari 2005 upphörde brandsynen helt och ersattes av ett nytt tillsynssystem. Då skulle också de skriftliga redogörelser för brandskyddet som krävs enligt lagen om skydd mot olyckor ha upprättats och skickats in till kommunen. Detta Aktuelltblad syftar till att belysa olika frågeställningar kring skriftlig redogörelse. Fokus är de juridiska aspekterna kring skyldigheter, själva upprättandet av redogörelserna samt tillsynen över inlämnandet av dem. Granskning, bedömning och övrig hantering av redogörelserna behandlas inte här.

Inledning

Precis som tidigare har den enskilde det primära ansvaret för sitt brandskydd. Det innebär en skyldighet att i skäligen omfattning hålla utrustning för livräddning vid brand och att i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Enligt ett allmänt råd, SRVFS 2004:3, innebär detta också att ett systematiskt brandskyddsarbete bör bedrivas och i vissa fall också dokumenteras skriftligt.

Ett nytt krav som kom genom lagen om skydd mot olyckor, LSO, är att det för vissa byggnader och anläggningar ska upprättas en skriftlig redogörelse för brandskyddet. Denna skulle vara inlämnad till kommunen senast den 1 januari 2005.

Syftet med redogörelserna

Det finns två huvudsakliga syften med kravet på den skriftliga redogörelsen. Det ena är att förtydliga att ansvaret för brandskyddet ligger på ägare och verksamhetsutövare. Tidigare har missuppfattningar funnits att räddningstjänsten genom brandsynen tagit på sig hela ansvaret för brandskyddet. Genom att ansvaret nu blir tydligare förväntas objektens egenkontroll och kunskap om brandskyddet förbättras. Det andra syftet är att redogörelserna ska vara ett underlag i planeringen av tillsynen och det övriga förebyggande arbetet, samt att granskningen av redogörelserna ska kunna vara en del av tillsynen. Genom redogörelserna får kommunen kunskap om objekten och kan bilda sig en uppfattning om hur ägare och verksamhetsutövare arbetar med sitt brandskydd.

Det är inte så att brandskyddet är mindre viktigt i de

byggnader eller verksamheter som inte är skyldiga att lämna in skriftlig redogörelse. Ett systematiskt brandskyddsarbete bör som nämnts bedrivas överallt, vilket ju är det som upprätthåller ett bra brandskydd. Kommunen kan dessutom välja att göra tillsynsbesök var som helst, oavsett om ett objekt omfattas av krav på redogörelse eller inte.

Grundläggande skyldigheter

Enligt LSO ska ägare till byggnader eller anläggningar där risken för eller konsekvenserna av en brand är stora och där egenkontrollen är särskilt viktig, lämna en skriftlig redogörelse för brandskyddet till kommunen. Nyttjanderättshavare ska ge ägaren de uppgifter som behövs för detta.

När en anläggning innehåller verksamhet som innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljö*, är det i stället verksamhetsutövaren som ska upprätta redogörelsen. Då är det ägarens skyldighet att lämna de uppgifter som behövs för detta till verksamhetsutövaren.

Vilka byggnader och anläggningar som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse framgår av en föreskrift från Räddningsverket, SRVFS 2003:10. Vid bedömningen om en byggnad omfattas av kravet är det viktigt att även läsa definitionerna i början på föreskriften. Både något av kriterierna i föreskriften och den tillhörande definitionen ska vara uppfyllda för att byggnaden eller anläggningen ska omfattas.

I det allmänna rådet, SRVFS 2004:4, finns förtydliganden till föreskriften samt rekommendationer om den skriftliga redogörelsens innehåll.

Det är kommunen som bestämmer hur ofta redogörelserna ska lämnas in och berörda objekt bör informeras om skyldigheten på lämpligt sätt. Det är inte möjligt för kommunen att kräva in skriftliga redogörelser från andra än de som omfattas av föreskriften SRVFS 2003:10. Det är inte heller möjligt för kommunen att lämna dispens från kravet att lämna skriftlig redogörelse. Lagen lämnar inte något sådant utrymme.

*Så kallad "Farlig verksamhet" enl LSO 2 kap 4§. Länsstyrelsen beslutar vilka anläggningar som omfattas av dessa bestämmelser.

Utformningen av den skriftliga redogörelsen

Enligt förordningen om skydd mot olyckor får Räddningsverket meddela föreskrift om hur den skriftliga redogörelsen ska se ut. En föreskrift ska dock följas i varje detalj. Eftersom det inte är möjligt att skapa en redogörelse-mall som passar för alla typer av objekt har Räddningsverket valt att i stället ge ut ett allmänt råd för detta. I bilagan till rådet, SRVFS 2004:4, ges en rekommendation kring vilka uppgifter den skriftliga redogörelsen bör innehålla samt i vilken omfattning. Grundtanken är att denna bör följas så gott det går, men att den vid behov får anpassas.

Uppgifter i bilagan som inte är relevanta för ett visst objekt behöver inte uppges i redogörelsen. Å andra sidan kan det för mer komplexa objekt eventuellt behöva anges något fler uppgifter än de i bilagan för att beskrivningen av brandskyddet ska bli fullgod. Det är däremot inte möjligt för kommunerna att generellt begära in ytterligare uppgifter än de som anges i det allmänna rådet.

En anpassning till situationen får också ske kring huruvida redogörelsen delas upp i de föreslagna delarna 1 och 2, enligt bilagan. Grundtanken är att det för hela byggnaden eller anläggningen ska upprättas en gemensam del 1. Sedan ska en del 2 upprättas för var och en av de verksamheter som gör att byggnaden omfattas av kravet på skriftlig redogörelse. Även här måste det dock bedömas från fall till fall hur redogörelsen lämpligast upprättas.

I de fall en byggnad inrymmer en mängd mindre verksamheter är det kanske inte alltid lämpligt att lämna in en del 2 för samtliga dessa. En avvägning får i sådana fall göras om en sammanfattande redogörelse för hela byggnaden i stället ska upprättas, eller om de mest väsentliga verksamheterna i byggnaden redovisas i varsin del 2, medan övriga mindre verksamheter sammanfattas.

Det är inte verksamheternas dokumentation av det systematiska brandskyddsarbetet som ska utgöra den skriftliga redogörelse som skickas till kommunen. Den skriftliga redogörelsen är mer tänkt som en sammanfattning av det arbetet. Om någon trots det väljer att skicka in hela sin SBA-dokumentation som skriftlig redogörelse finns egentligen inget i lagen som hindrar detta. Ett krav som kan ställas är dock att de uppgifter som finns i bilagan till det allmänna rådet SRVFS 2004:4 tydligt framgår och enkelt kan hittas i det inskickade materialet. Här får kommunen helt enkelt försöka övertyga objektsföreträdarna om fördelarna med de färdiga mallar som finns för skriftlig redogörelse. För de flesta verksamheter som bedriver ett bra SBA bör det vara relativt enkelt att fylla i mallarna plus att användandet av dem även underlättar för kommunen som sedan ska använda redogörelserna som underlag i tillsynsarbetet.

Kommunen kan inte kräva att redogörelserna ska lämnas in digitalt eller på en särskild blankett. Vad kommunen kan göra om den önskar få in redogörelserna på något särskilt sätt är i så fall att informera, underlätta och på andra sätt stimulera till detta.

Räddningsverket rekommenderar dem som är skyldiga att upprätta en skriftlig redogörelse att i första hand vända sig till sin kommun för att få information om hur de

önskar få in redogörelsen. Många kommuner har en mall för skriftlig redogörelse på sin hemsida. Om inte, finns det även en mall för skriftlig redogörelse på Räddningsverkets webbplats. Den kan hämtas hem och fyllas i digitalt alternativt skrivas ut och fyllas i manuellt. Sök på "skriftlig redogörelse" för att länkas rätt.

Kommunens ansvar för information

Kommunen är skyldig att genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt LSO. Detta innebär att kommunen bland annat bör ge ägare och nyttjanderättshavare information om vilka typer av byggnader och anläggningar som berörs av kravet på skriftlig redogörelse, hur den skriftliga redogörelsen bör utformas och när den ska lämnas in. Kommunen utformar själv informationen och väljer metoder för information och rådgivning allt efter behovet i den egna kommunen. Dessa skyldigheter för kommunen minskar dock inte ägare och nyttjanderättshavares ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det är dessutom en allmän skyldighet att hålla sig informerad om lagstiftningens krav. En ägare eller nyttjanderättshavare till en byggnad kan därför inte neka till att fullgöra sina skyldigheter med hänvisning till att de inte blivit informerade av kommunen.

Tillsynen av att de skriftliga redogörelserna lämnas in

Nedan behandlas inte metodiken vid tillsynen av redogörelserna utan enbart de juridiska aspekterna kring själv upprättandet och inlämnandet av dem. Kommunen får själv avgöra hur redogörelserna ska hanteras och vilken roll de ska ha i tillsynsarbetet. Texten utgår från att det är ägaren som är skyldig att lämna redogörelsen men motsvarande principer gäller när det är verksamhetsutövaren som ska lämna denna.

Om den som ska lämna en skriftlig redogörelse inte gör detta eller om redogörelsen är så bristfällig att den inte kan sägas uppfylla lagens krav kan kommunen förelägga den enskilde att vidta rättelse. Föreläggande kan även förenas med vite. Ett föreläggande kan göras direkt om redogörelsen inte blir inskickad i tid och utan föregående tillsynsbesök på objektet. Kommunen bör dock först försöka få den enskilde att frivilligt lämna in eller komplettera den skriftliga redogörelsen.

Eftersom det är ägaren som ska lämna in den skriftliga redogörelsen är det naturligt att det är denne kommunen i första hand begär in uppgifter ifrån. I vissa fall saknar ägaren underlag för redogörelsen beroende på att tillräckliga uppgifter inte kommit in från nyttjanderättshavaren. Om nyttjanderättshavaren trots begäran inte lämnar över ett sådant underlag, ska ägaren ändå så långt det är möjligt upprätta och lämna in en skriftlig redogörelse för byggnaden, samt informera kommunen om vilka nyttjanderättshavare som det saknas uppgifter från. Därefter måste också kommunen agera och vid behov förelägga berörda nyttjanderättshavare att lämna underlag till ägaren.

Om ägaren efter begäran från kommunen inte lämnar en skriftlig redogörelse, eller om nyttjanderättshavaren efter

kommunens begäran inte lämnar underlag till ägaren, så kan följden bli bötesstraff. Detsamma gäller den som lämnar oriktiga uppgifter. Böter kan dock endast utgå till den som, med uppsåt eller av oaktsamhet, underlåter att lämna uppgifter eller lämnar felaktiga sådana. Det är kommunen som polisanmäler misstänkta brott.

Det kommer att ta tid innan det nya systemet med tillsyn och skriftliga redogörelser är igång ordentligt. Räddningsverket kommer på olika sätt att följa upp hur arbetet fortskrider och hur det upplevs av såväl kommuner, ägare och verksamhetsutövare genom olika former av upphandlingar.

Regler om skriftlig redogörelse

Vad regleras	Här regleras det
Krav på upprättande av skriftlig redogörelse för brandskyddet	LSO 2 kap. 3 §
Skriftlig redogörelse ska vara upprättad senast den 1 januari 2005	LSO, längst bak Övergångsbestämmelse nr 4
SRV ska lämna föreskrift om vilka som omfattas av krav på skriftlig redogörelse inom angivna typer av byggnader och anläggningar	SFS 2 kap. 1 §
SRV får lämna föreskrift om innehållet i den skriftliga redogörelsen	SFS 2 kap. 2 §
Kommunerna får meddela föreskrifter om frister för när redogörelsen ska lämnas in	SFS 2 kap. 2 §
Byggnader och anläggningar som omfattas av kravet på skriftlig redogörelse	SRVFS 2003:10 Föreskrift om skriftlig redogörelse för brandskyddet
Förtydligande till SRVFS 2003:10, samt rekommendation kring vilka uppgifter den skriftliga redogörelsen bör innehålla	SRVFS 2004:4 Allmänt råd om skriftlig redogörelse för brandskyddet

LSO = Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

SFS = Förordning (2003:789) om skydd mot olyckor

Mer information

Detta aktuelltblad finns att hämta på www.raddningsverket.se.

Där finns även frågor och svar om bland annat skriftlig redogörelse.

Som nämnts finns också en mall för skriftlig redogörelse vilken kan hämtas hem och fyllas i. Informationen når du genom att söka på ”skriftlig redogörelse”.

Kontaktpersoner

Josefin Gullstrand och Mette Lindahl-Olsson,
telefon 054-13 50 00.